

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
Опалов О. А.
“ 31 ” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ»

галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
спеціальність	242 «Туризм і рекреація»
освітній ступінь	перший (бакалаврський)
освітня програма	«Туризм»
вид дисципліни	обов'язкова
мова навчання	українська

Розробник: Алла ЛИТВИНЧУК, к.психол.н., доцент кафедри психології

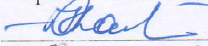
УХВАЛЕНО

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та туризму

 Наталія ВАЛІНКЕВИЧ
протокол № 2 від "29" серпня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми "Туризм"

 Наталія ВАЛІНКЕВИЧ
"29" серпня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною комісією
факультету економіки та менеджменту
протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

 голова НМК Оксана ПРОКОПЧУК

1. Мета навчальної дисципліни

Основною метою вивчення дисципліни оволодіння майбутніми фахівцями теоретичними психологічними знаннями та практичними вміннями, які дозволяють ефективно провадити професійну діяльність, уміти піклуватись про власне психічне здоров'я.

Цілі дисципліни: впродовж вивчення освітньої компоненти здобувачі вищої освіти повинні засвоїти базові категорії та поняття психології, оволодіти навичками психологічного спостереження та аналізу, психо-емоційної саморегуляції, продуктивної поведінки в конфліктних ситуаціях спричинених етнічним, національним, культурним різноманіттям, оволодіти основами психології прийняття рішень та психології переконання

Завдання вивчення дисципліни: засвоїти базові категорії та поняття психології, оволодіти навичками психологічного спостереження та аналізу, психо-емоційної саморегуляції, продуктивної поведінки в конфліктних ситуаціях спричинених етнічним, національним, культурним різноманіттям, оволодіти основами психології прийняття рішень та психології переконання піклування про власне психічне здоров'я.

2. Обсяг навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Індивідуальне завдання (не передбачене)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійна робота студента: – 4,5	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		22 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
Навчальна практика			
-	-		
Вид контролю:			
залік	залік		

3. Передумови до вивчення дисципліни

Здобувач вищої освіти, щоб приступити до вивчення дисципліни має володіти такими знаннями та уміннями:

- Уміти критично аналізувати та синтезувати інформацію
- Володіти навичкою пошукової наукової активності
- Знати основи шкільного курсу біології та історії

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Шифр	Результат навчання
РН 12	Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
РН 13	Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.
РН 17	Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

5. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами

Компетентності	Програмні результати навчання		
	РН 12	РН 13	РН 17
ЗК 04	+		+
ЗК 06	+	+	
ЗК 14		+	+

ЗК 04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно.

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид заняття	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць, год.	Максимальна кількість балів
Лекції	0,7	22	15,4
Практичні заняття	0,7	26	18,2
Самостійна робота	0,2	72	14,4
Модульна контрольна робота*	12	1	12
Індивідуальні завдання	-	-	-
	Разом:	-	60

*На модульні контрольні роботи передбачити кількість балів, яка складає не менше 20% від максимальної кількості балів, які студент може отримати під час поточного контролю за накопичувальною системою (60 балів).

Максимальна кількість балів становить 60. Мінімальна кількість балів, набраних студентом, складає 60% від максимальної кількості балів, отриманих під час вивчення дисципліни – 36 балів.

Порогові рівні оцінок за результатами навчання

Шифр результату навчання	Вид заняття	Мінімальна кількість балів (репродуктивний рівень)**	Максимальна кількість балів (творчий рівень)
		36	60
RH12, RH17	Лк1-6; Пр1-7; СР (ЗМ1, ЗМ2, ЗМ3, ЗМ4)	16	26
RH13, RH17	Лк7-11; Пр8-13; СР (ЗМ1, ЗМ2, ЗМ3, ЗМ4)	14	22
RH12, RH13, RH17	МКР (Лк1-11; Пр1-13; СР (ЗМ1, ЗМ2, ЗМ3, ЗМ4))	6	12
Разом:		36	60

**Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається тим, що студент має певні знання, передбачені в робочій програмі навчальної дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних/розрахункових завдань дисципліни. Виконання практичних/контрольних/індивідуальних завдань, значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.

Максимальна кількість балів становить 60. Мінімальна кількість балів, набраних студентом, складає 60% від максимальної кількості балів, отриманих під час вивчення дисципліни – 36 балів.

7. Засоби діагностики результатів навчання та форми поточного й підсумкового контролю

Підсумковий контроль результатів навчання та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену у формі тестування. Екзаменаційні тести охоплюють програму навчальної дисципліни. Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності використання для вирішення практичних задач тощо. Тестові питання мають теоретичне та практичне спрямування, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Студент не може бути допущений до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 36 балів. Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової перевірки успішності, дорівнює 60.

Мінімально можлива кількість балів, отриманих студентом у випадку складання екзамену, дорівнює 24. Максимальна можлива кількість балів, отриманих на екзамені – 40.

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за відповіді на тестові питання, що округлені до цілого числа.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час екзамену та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

8. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. (М 1) ОСОБИСТІТЬ. ПСИХІЧНІ СТАНИ ТА ПРОЦЕСИ

Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Особистість. Свідомість та самосвідомість особистості.

Тема 1 (Т 1). Психологія як наука. Поняття про особистість. Мотиваційно-потребова сфера особистості.

Тема 2 (Т 2). Свідомість та самосвідомість особистості. Я-концепція. Дослідження рівня самооцінки.

Тема 3 (Т 3). Психологічний захист особистості. Тренінгові вправи на розвиток самооцінки та рівня домагань.

Змістовий модуль 2 (ЗМ2). Емоційно-вольова сфера

Тема 4 (Т 4). Емоційно-вольова сфера: емоції та почуття, негативні емоційні стани (тривожність, страх, стрес)

Тема 5 (Т 5). Тренінгові вправи з подолання емоційної напруги та розвиток навичок самоконтролю.

Змістовий модуль 3 (ЗМ3). Психічне здоров'я особистості

Тема 6 (Т 6). Поняття про психічне здоров'я особистості. Підтримка психічного благополуччя та безпеки. Навички збереження психічного здоров'я.

Тема 7 (Т 7). Поняття про резиліентність. Навички розвитку резиліентності.

МОДУЛЬ 2. (М 2) Психологія спілкування, впливу та міжособистісної взаємодії

Змістовий модуль 4 (ЗМ4). Психологія спілкування, впливу та міжособистісної взаємодії

Тема 8 (Т8). Поняття про спілкування. Сторони спілкування. Бар'єри спілкування. Дослідження рівня комунікативності.

Тема 9 (Т9). Психологія впливу та протидії маніпуляціям. Психологія впливу. Види та форми психологічного впливу. Психологія маніпулятивної поведінки. Основи протидії маніпуляціям.

Тема 10 (Т10). Психологія груп та команд. Особливості утворення, розвитку та функціонування груп. Тренінгові вправи з формування групової згуртованості (психологія лідера, формування команди). Дослідження рівня згуртованості колективу.

Тема 11 (Т11). Особистість і конфлікт. Поняття про конфлікт та конфліктність. Види конфліктів. Способи вирішення конфліктів. Тренінгові вправи на подолання конфліктних ситуацій.

16. Теми лекцій

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1. (М 1) ОСОБИСТІСТЬ. ПСИХІЧНІ СТАНИ ТА ПРОЦЕСИ				
<i>Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Особистість. Свідомість та самосвідомість особистості</i>				
1	Т1	Психологія як наука. Поняття про особистість. Мотиваційно-потребова сфера особистості.	2	0,2
2	Т2	Свідомість та самосвідомість особистості. Я-концепція. Дослідження рівня самооцінки.	2	0,2
3	Т3	Психологічний захист особистості. Тренінгові вправи на розвиток самооцінки та рівня домагань	2	0,2
Всього: Змістовий модуль 1 (ЗМ1)			6	0,6
<i>Змістовий модуль 2 (ЗМ2). Емоційно-вольова сфера</i>				
4	Т4	Емоційно-вольова сфера: емоції та почуття. Негативні емоційні стани (тривожність, страх, стрес).	2	0,2
5	Т5	Тренінгові вправи з подолання емоційної напруги та розвиток навичок самоконтролю.	2	0,2
Всього: Змістовий модуль 2 (ЗМ2)			4	0,4
<i>Змістовий модуль 3 (ЗМ3). Психічне здоров'я особистості</i>				
6	Т6	Поняття про психічне здоров'я особистості. Підтримка психічного благополуччя та безпеки. Навички збереження	2	0,5

		психічного здоров'я.		
7	T7	Поняття про резилієнтність. Навички розвитку резилієнтності.	2	0,5
Всього: Змістовий модуль 3 (ЗМ3)			4	1
Всього: Модуль 1 (М 1)			14	2
МОДУЛЬ 2. (М 2) ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ, ВПЛИВУ ТА МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ				
Змістовий модуль 4 (ЗМ 4). Психологія спілкування, впливу та міжособистісної взаємодії				
8	T8	Поняття про спілкування. Сторони спілкування. Бар'єри спілкування. Дослідження рівня комунікативності	2	0,5
9	T9	Психологія впливу та протидії маніпуляціям. Психологія впливу. Види та форми психологічного впливу. Психологія маніпулятивної поведінки. Основи протидії маніпуляціям.	2	0,5
10	T10	Психологія груп та команд. Особливості утворення, розвитку та функціонування груп. Тренінгові вправи з формування групової згуртованості (психологія лідера, формування команди). Дослідження рівня згуртованості колективу	2	0,5
11	T11	Особистість і конфлікт. Поняття про конфлікт та конфліктність. Види конфліктів. Способи вирішення конфліктів. Тренінгові вправи на подолання конфліктних ситуацій	2	0,5
Всього Змістовий модуль 4 (ЗМ4)			8	2
Всього: Модуль 2 (М 2)			8	2
Разом:			22	4

16. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1. (М 1) ОСОБИСТІСТЬ. ПСИХІЧНІ СТАНИ ТА ПРОЦЕСИ				
Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Особистість. Свідомість та самосвідомість особистості				
1	T1	Психологія як наука. Поняття про особистість. Мотиваційно-потребова сфера особистості.	2	0,5
2	T2	Свідомість та самосвідомість особистості. Я-концепція. Дослідження рівня самооцінки.	2	0,5
3	T3	Психологічний захист особистості. Тренінгові вправи на розвиток самооцінки та рівня домагань	2	1
Всього: Змістовий модуль 1 (ЗМ1)			6	2
Змістовий модуль 2 (ЗМ 2). Емоційно-вольова сфера				
4	T4	Емоційно-вольова сфера: емоції та почуття. Негативні емоційні стани (тривожність, страх, стрес).	2	1
5	T5	Тренінгові вправи з подолання емоційної напруги та розвиток навичок самоконтролю.	2	1
Всього: Змістовий модуль 2 (ЗМ2)			4	2
Змістовий модуль 3 (ЗМ3). Психічне здоров'я особистості				
6	T6	Поняття про психічне здоров'я особистості. Підтримка психічного благополуччя та безпеки. Навички збереження	4	1

		психічного здоров'я.		
7	T7	Поняття про резилієнтність. Навички розвитку резилієнтності.	2	1
Всього: Змістовий модуль 3 (ЗМ3)			6	2
Всього: Модуль 1 (М 1)			16	6
МОДУЛЬ 2. (М 2) ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ, ВПЛИВУ ТА МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ				
Змістовий модуль 4 (ЗМ 4). Психологія спілкування, впливу та міжособистісної взаємодії				
8	T8	Поняття про спілкування. Сторони спілкування. Бар'єри спілкування. Дослідження рівня комунікативності	2	0,5
9	T9	Психологія впливу та протидії маніпуляціям. Психологія впливу. Види та форми психологічного впливу. Психологія маніпулятивної поведінки. Основи протидії маніпуляціям.	2	0,5
10	T10	Психологія груп та команд. Особливості утворення, розвитку та функціонування груп. Тренінгові вправи з формування групової згуртованості (психологія лідера, формування команди). Дослідження рівня згуртованості колективу	4	0,5
11	T11	Особистість і конфлікт. Поняття про конфлікт та конфліктність. Види конфліктів. Способи вирішення конфліктів. Тренінгові вправи на подолання конфліктних ситуацій	2	0,5
Всього Змістовий модуль 4 (ЗМ4)			10	2
Всього: Модуль 2 (М 2)			10	2
Разом:			26	8

11. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1. (М 1) ОСОБИСТІСТЬ. ПСИХІЧНІ СТАНИ ТА ПРОЦЕСИ				
Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Особистість. Свідомість та самосвідомість особистості				
1	T1	Психологія як наука. Поняття про особистість. Мотиваційно-потребова сфера особистості.	6	9
2	T2	Свідомість та самосвідомість особистості. Я-концепція. Дослідження рівня самооцінки.	6	9
3	T3	Психологічний захист особистості. Тренінгові вправи на розвиток самооцінки та рівня домагань	6	9
Всього: Змістовий модуль 1 (ЗМ1)			18	27
Змістовий модуль 2 (ЗМ 2). Емоційно-вольова сфера				
4	T4	Емоційно-вольова сфера: емоції та почуття. Негативні емоційні стани (тривожність, страх, стрес).	6	9
5	T5	Тренінгові вправи з подолання емоційної напруги та розвиток навичок самоконтролю.	6	9
Всього: Змістовий модуль 2 (ЗМ2)			12	18
Змістовий модуль 3 (ЗМ3). Психічне здоров'я особистості				
6	T6	Поняття про психічне здоров'я особистості. Підтримка психічного благополуччя та безпеки. Навички збереження	12	18

		психічного здоров'я.		
7	T7	Поняття про резилієнтність. Навички розвитку резилієнтності.	6	9
Всього: Змістовий модуль 3 (ЗМ3)			18	27
Всього: Модуль 1 (М 1)			48	72
МОДУЛЬ 2. (М 2) ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ, ВПЛИВУ ТА МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ				
Змістовий модуль 4 (ЗМ 4). Психологія спілкування, впливу та міжособистісної взаємодії				
8	T8	Поняття про спілкування. Сторони спілкування. Бар'єри спілкування. Дослідження рівня комунікативності	6	9
9	T9	Психологія впливу та протидії маніпуляціям. Психологія впливу. Види та форми психологічного впливу. Психологія маніпулятивної поведінки. Основи протидії маніпуляціям.	6	9
10	T10	Психологія груп та команд. Особливості утворення, розвитку та функціонування груп. Тренінгові вправи з формування групової згуртованості (психологія лідера, формування команди). Дослідження рівня згуртованості колективу	6	9
11	T11	Особистість і конфлікт. Поняття про конфлікт та конфліктність. Види конфліктів. Способи вирішення конфліктів. Тренінгові вправи на подолання конфліктних ситуацій	6	9
Всього Змістовий модуль 4 (ЗМ4)			24	36
Всього: Модуль 2 (М 2)			24	36
Разом:			72	108

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Лекційні заняття проводяться в аудиторіях, обладнаних мультимедійними засобами, і передбачають використання презентацій.

При проведенні практичних занять передбачається використання необхідного наочного забезпечення, вирішення ситуаційних завдань, розв'язання виробничих ситуацій, дискусійне обговорення проблемних питань, тестовий контроль.

При проведенні занять використовуються наступні ТЗН:

- мультимедійна установка;
- друковані роздаткові матеріали.

Метод навчання: при вивченні дисципліни «Психологія» передбачено проведення:

- лекцій. За структурою заплановані лекції можливо поділити на вступні, тематичні, заключні, оглядові, установчі. Для проведення лекцій планується використання мультимедійного комплексу для наочного відображення представленого матеріалу;
- практичних занять. На лабораторних заняттях планується засвоєння практичних навичок тренінгової роботи з розвитку критичності мислення та прийняття рішень, подолання емоційної напруги та розвиток навичок самоконтролю, подолання конфліктних ситуацій;
- самостійної роботи. Проводиться з використанням різноманітних дидактичних методів навчання.

13. Рекомендована література

1. Васик, Н. Стрес та особливості стресостійкості в сучасних умовах розвитку суспільства. Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 4-5 листопада 2022 р.) в 2 т. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. Т. 1. 252 с., 212. 2022.

2. Граховський, О. О., & Токар, А. А. Професійна психологічна підготовка як фактор психологічної безпеки. Організаційний Комітет Конференції, 100. 2021.
3. Зубіашвілі, І. К. (2023). Психологічна підтримка психічного здоров'я особистості під час війни. Редакційна колегія, 49.
4. Карамушка, Л. М. (2022). Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації.
5. Ковальчук, З., & Пілецька, Л. (2022). Психологічна безпека особистості в освітньому середовищі у форматі її психічного здоров'я. Психологія особистості, 12(1), 49-56.
6. Когут, О. О. Психологія стресостійкості особистості (Doctoral dissertation). 2021.
7. Курова, А. В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник. 2020.
8. Курова, А. В., & Крюкова, М. А. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. 2019.
9. Лозель, Ф., Локтіонова, А., Мазілов, В., Махнач, А., Муравйова, А., & Олійников, О. (2022). Резильєнтність як запорука збереження психічного здоров'я особистості. Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти, 227.
10. Литвинчук А.І. (2022). Схильність до маніпулятивного впливу осіб з різним рівнем психологічної безпеки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія, (2), 15-19.
11. Литвинчук А.І. Екологічне ставлення до себе як основа особистісного зростання / Особистісне зростання в умовах трансформації сучасного суспільства: монографія / Ред. колегія: Т. В. Коломієць, Т. Ю. Кулаковський, Г. В. Пирог; за науковою редакцією професора Л. П. Журавльової. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. С. 65-84.
12. Радчук, Н., & Крижановська, З. Ю. (2023). Психічне здоров'я студентської молоді. In Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості. Волинський національний університет імені Лесі Українки.
13. Романюк, В. (2022). Стресореактивність і стресостійкість та психічне здоров'я особистості. «Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Психологія», (14), 9-15.
14. Москалець, В. Загальна психологія. Підручник. К. Ліра К. 2020.
15. Паловскі, Ю. (2023). Значущі кореляти позитивного психічного здоров'я у структурі психологічного благополуччя особистості. Вісник Національного університету оборони України, 96-105.
16. Савчин, М. Загальна психологія: підруч. Київ: ВЦ «Академія. 2020.
17. Сербіна, А. Роль та значення психології туризму. 2020.
18. Скрипченко, О. В., Долинська, Л. В., & Огороднійчук, З. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Київ: Каравела. 2019
19. Чалдіні, Р. Психологія впливу. Роберт Чалдіні-Х.: «Клуб сімейного дозвілля. 2017.
20. Чиханцова, О. А. Психологія становлення життєстійкості особистості (Doctoral dissertation, ступеня д-ра психолог. наук: 19.00. 01. Київ, 2021. 41с). 2021.
21. Garcês, S., Pocinho, M., Jesus, S. N., & Rieber, M. S. Positive psychology & tourism: A systematic literature review. *Tourism & Management Studies*, 14(3), 41-51. 2018.
22. Krupskyi, O., Shevyakov, O., Yaroshkevich, O., & Evdokimova, N. Психологія туризму. 2015.
23. Passafaro, P., Chiarolanza, C., Amato, C., Barbieri, B., Bocci, E., & Sarrica, M. (2021). Outside the Comfort Zone: What Can Psychology Learn From Tourism (and Vice Versa). *Frontiers in Psychology*, 12, 650741.
24. Scott, N. Cognitive psychology and tourism. *CAUTHE 2020: 20: 20 Vision: New Perspectives on the Diversity of Hospitality, Tourism and Events: New Perspectives on the Diversity of Hospitality, Tourism and Events*, 335-337. 2020.
25. Stepanova, O. A. Розуміння туризму в психології культури. *Культура і сучасність*, (1), 3-8. 2018.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Поліського національного університету: режим доступу: <http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/>

2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/554>

3. Пошукова система наукової літератури: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>